

JUSTITIS MINISTERIET

Politi- og Strafferetsafdelingen

Dato: 10. oktober 2012
Dok.: 564938

UDKAST TIL TALE

til brug for besvarelsen af samrådsspørgsmål J, K og N
fra Folketingets Retsudvalg den 22. november 2012

Samrådsspørgsmål J (Pernille Skipper):

”Ministeren bedes redegøre for, hvilke regler PET arbejder under, når tjenesten opererer i udlandet, og når tjenesten i udlandet anvender civile agenter og meddelere, herunder:

- *om det er PET's opfattelse, at dansk deltagelse i krigen i Afghanistan eller andre internationale konflikter betyder, at personer uden for krigs- eller konfliktzonen, men med tilknytning til disse krige eller konflikter, er at betragte som kombattanter i folkerettens forstand, samt for*
- *om det er korrekt forstået, at PET ikke må operere i udlandet med henblik på deltagelse i krig i folkerettens forstand eller i operationer i relation til en sådan krig?”*

Samrådsspørgsmål K (Pernille Skipper):

”Ministeren bedes redegøre for rekrutteringen af Morten Storm som agent for Politiets Efterretningstjeneste samt for, hvilke opgaver Morten Storm

har udført for PET og for de tjenester, PET samarbejder med, samt for, om Morten Storms arbejde for PET og PET's samarbejdspartnere har været udført inden for de rammer og regler, der gælder for PET's virksomhed (der henvises til Morgenavisen Jyllands-Postens artikler søndag den 7. oktober 2012 og de følgende dage om Morten Storms bidrag til USA's målrettede drab på Anwar Al-Awlaki)?”

Samrådsspørgsmål N (Peter Skaarup):

”Mener ministeren bl.a. i lyset af hvad der er kommet frem i sagen vedr. Morten Storm, at PET i dag har de fornødne rammer til at sætte sig i stand til at samarbejde fuldt ud og tilstrækkeligt effektivt med vestlige efterretningstjenester om at eliminere terrortrusler?”

[Den konkrete sag]

Anledningen til dagens samråd er den seneste tids medieomtale af PETs brug af agenter og samarbejdet med andre landes myndigheder.

Baggrunden for debatten er en række historier bragt i Jyllands-Posten om, at PET sammen med CIA skulle have haft en agent placeret tæt på den tidligere Al Qaida-leder Anwar al-Awlaki.

Det kommer næppe bag på nogen, at jeg ikke ønsker at kommentere omstændighederne omkring den konkrete sag, som der henvises til i samrådsspørgsmålene.

Jeg går i det hele taget ud fra, at der er forståelse for, at der er grænser for, hvor meget jeg under et samråd kan gå i detaljer, når det gælder PETs mere konkrete aktiviteter.

Det gælder ikke mindst spørgsmål om PETs brug af agenter i konkrete sager. For der kan man roligt sige, at det handler om sager, hvor der kan være meget på spil for de involverede, hvis der slipper oplysninger ud.

Og der kan heller ikke herske tvivl om, at PETs virksomhed – og dermed i sidste ende alle danskeres sikkerhed – ville kunne lide skade, hvis jeg under samråd her i Retsudvalget gav mig til at redegøre for mulige konkrete efterretningsoperationer.

Lad mig derfor indlede med at gøre forudsætningerne for min deltagelse i dagens samråd helt klar.

For det første:

Jeg har ikke tænkt mig at kommentere – hverken direkte eller indirekte – på den konkrete sag, der henvises til i samrådsspørgsmålene.

For det andet:

Jeg ønsker ikke at skade PET ved i al offentlighed at fortælle detaljer om PETs konkrete efterretningsvirksomhed.

Med det sagt vil jeg imidlertid knytte nogle mere generelle bemærkninger til den seneste tids medieomtale af PET og de stillede samrådsspørgsmål.

[Truslen mod Danmark]

Lad mig starte med at understrege én ting:

Danmark står over for en alvorlig terrortrussel. Når man følger debatten, virker det som om, at det er blevet glemt. Men truslen er altså både aktuel og alvorlig.

Siden den 11. september har trusselsniveauet generelt været forhøjet i den vestlige verden. Og terrorhandlingerne i Madrid i 2004 og i London i 2005 har vist os, at også de europæiske lande er sårbare over for den internationale terrorisme.

Terrortruslen mod Danmark er alvorlig. Særligt genoptrykningen af Muhammed-tegningerne i 2008 har betydet, at militante islamister anser Danmark som et prioriteret mål for terror.

Danmark er altså blandt de potentielle mål, og vi har allerede – som alle ved – haft terroren helt inde på livet. Og i de seneste år er flere personer blevet straffet for at have forsøgt at udføre terror her i landet.

Trusselsbilledet i dag er komplekst. Fra at PET i vidt omfang havde fokus rettet mod de politiske modsætninger mellem øst og vest, som dominerede under den kolde krig, har truslerne mod Danmark i dag skiftet karakter.

Truslerne udspringer i højere grad af bl.a. militante islamistiske miljøer. Men truslen kommer også fra andre kanter. Det viser masakren sidste år på Utøya, som sendte chokbølger gennem Norge og resten af verdenen.

Og truslen er grænseoverskridende. Den seneste tids mediedebat har nærmest kunnet efterlade det indtryk, at det for nogen er kommet som en overraskelse, at PET har fokus på personer ikke blot i Danmark, men også i udlandet.

Det er i givet fald udtryk for en fejlagtig og meget naiv opfattelse af terrorbekæmpelse. Udenlandske terrorister kommer til Danmark, og potentielle danske terrorister har tæt kontakt til udenlandske terrornetværk.

Og nye problemstillinger og trusler opstår. Jeg kan nævne fænomenet med såkaldte ”foreign fighters” – bl.a. unge skandinaver – der rejser til udlandet og kæmper side om side med lokale oprørsgrupper eller terrorgrupper i en væbnet konflikt. Jeg kan også nævne truslen fra solo-terrorister – den ”ensomme ulv”.

Vi har i Danmark et robust og effektivt beredskab mod terror. Det skal vi være glade for. Og det skyldes ikke mindst, at PET udfører et fremragende stykke arbejde. Og jeg vil derfor også opfordre alle til at støtte op om PET. [...]

[Konkrete terrorsager]

Som jeg var inde på, er vi i de seneste år blevet konfronteret med flere konkrete terrorsager. Det er sager, som tydeligt viser, at der både i Danmark og omverdenen findes mennesker med viljen og midlerne til at gennemføre terrorangreb.

Det drejer sig om f.eks. Glasvej-sagen, Vollsmose-sagen og Hotel Jørgensen-sagen. Det er sager, som – desværre – nok klinger velkendt også for den almindelige dansker – og det med god grund.

Vi taler om sager, hvor personer er blevet idømt langvarige fængselsstraffe for at ville sprænge terrorbomber. Bomber som kunne have kostet adskillige danskere livet.

Det er ganske enkelt skræmmende at tænke på. Heldigvis er alle angreb blevet afværget, og det skyldes først og fremmest godt efterretningsarbejde.

Men for at PET kan udføre sit arbejde, er det naturligvis afgørende, at tjenesten har de nødvendige redskaber til rådighed. Vi må ikke stikke en kæp i hjulet på PETs virksomhed.

Et af PETs vigtigste redskaber i kampen mod terrorisme er muligheden for at bruge meddelere og agenter. Det skyldes, at PET beskæftiger sig med nogle ekstremt lukkede og sikkerhedsbevidste miljøer.

Meddelere og agenter kan infiltrere disse miljøer, som man ellers ved hjælp af almindelige efterforskningsmetoder ikke har adgang til.

Og meddelere og agenter kan i en række situationer være den eneste måde, som PET kan skaffe sig oplysninger om bestemte miljøer på. Oplysninger, som i sidste ende kan være med til at forhindre terrorangreb i Danmark.

Jeg nævnte netop Vollsmose-sagen. Den sag blev indledt med oplysninger fra en meddeler, der senere overgik til at fungere som civil agent for PET. Vollsmose-sagen endte med, at tre mænd ved Højesteret blev fundet skyldige i at ville forberede en eller flere bomber til brug for en terrorhandling.

Til de af jer, der er bekymret for kontrollen med PETs brug af agenter, kan jeg oplyse, at Højesteret i Vollsmose-sagen slog fast, at PET lovligt havde brugt en civil som agent.

PETs brug af agenter er altså undergivet domstolskontrol, og domstolene vil kontrollere, om PETs brug af agenter sker under overholdelse af dansk rets almindelige retsprincipper.

Lad mig i øvrigt nævne, at PET ud over domstolskontrol også er underlagt justitsministerens kontrol. Og justitsministeren bærer det politiske ansvar. Med andre ord indebærer den gældende ordning også en politisk kontrol med PETs operative virksomhed.

Andre sager kunne også nævnes, og jeg vil faktisk opfordre til, at man kigger i de seneste årsberetninger fra PET. Her vil man kunne læse om de sidste års mange terrorforsøg. Det er ikke rar læsning.

Lad mig bare – for at illustrere den virkelighed, vi står over for – fremhæve den seneste sag, hvor der er faldet dom. Det skete den 4. juni i år, hvor fire mænd blev idømt hver 12 års fængsel. Vi taler altså om straffe af en størrelsesorden, som hvis der var begået drab. Og det var faktisk også, hvad gerningsmændene havde til hensigt – heldigvis lykkedes det imidlertid ikke.

Få uger efter, at en bombesprængning på Hotel Jørgensen havde rystet os alle, stormede Aktionsstyrken en lejlighed i Herlev. Det var om formiddagen fredag den 29. september 2010. I lejligheden anholdt man tre mænd, som samme nat var ankommet fra Sverige. En medgerningsmand blev desuden anholdt i Sverige.

De tre var i besiddelse af bl.a. en maskinpistol med tilhørende lyddæmper og skarp ammunition, en skarpladt pistol, to poser med i alt 200 kraftige plasticstrips, der kan anvendes som håndjern, og 20.000 dollars i kontanter.

PET vurderede, at mændene var i færd med at forberede et terrorangreb mod Jyllands-Posten i København, og at angrebet var nært forestående, da det blev afværget. Det kræver ikke megen fantasi at forestille sig, at det kunne være gået rigtig galt.

Heldigvis havde det svenske sikkerhedspoliti SÄPO og PET gennemført en omfattende efterforskning og overvågning af terroristerne. Det førte til, at man kunne anholde dem, før de nåede at gennemføre deres angreb.

Terrorsagerne i Danmark viser, hvor langt visse mennesker er parate til at gå for at skade os som danske borgere.

Heldigvis har vi været forskånet fra at opleve følgerne af en realiseret terrorbegivenhed. Det skyldes i vidt omfang den uvurderlige indsats, som PET yder.

[Samarbejde med andre landes efterretningstjenester]

Vi har et robust og effektivt beredskab mod terror i Danmark, og vi har i den forbindelse et godt samarbejde med andre landes efterretningstjenester. Det skal vi bevare.

Det er helt afgørende for Danmarks sikkerhed, at PETs efterretningsarbejde ikke stopper ved den danske grænse, men at PET også håndterer alvorlige terrortrusler fra udlandet.

Der kan være tale om terrorister fra vores nærområde. Jeg var netop inde på det fejlslagne terrorangreb mod Jyllands-Posten, hvor terroristerne kom rejsende hertil fra Sverige.

Angrebet blev afværget på baggrund af den omfattende efterforskning og overvågning foretaget af PET og kollegerne i det svenske sikkerhedspoliti SÄPO. Jeg er taknemmelig for det tætte samarbejde med vores nordiske nabolande, som er af væsentlig betydning.

PET er imidlertid også nødt til at samarbejde uden for nordens grænser. Også samarbejdet med vores andre allierede i verdenen – og ikke mindst USA – er således afgørende for Danmarks sikkerhed. Lad mig også i den forbindelse nævne et konkret eksempel:

Tilbage i 2009 blev to mænd anholdt i Chicago. Det skete efter et tæt samarbejde mellem PET og FBI. De to mænd er mistænkt for at forbe-

rede omfattende terrorrelaterede angreb mod konkrete mål i Danmark, heriblandt Jyllands-Posten. Og de anholdte har i forbindelse med planlægningen været i tæt kontakt med personer fra flere militante netværk.

Det er imidlertid ikke mindst foruroligende, at den ene af de anholdte over for de amerikanske myndigheder har tilstået, at han deltog i planlægningen af terrorangrebene i 2008 i Mumbai. Terrorangrebene dengang kostede mere end 150 menneskeliv.

Den seneste tid har vi hørt en del udtalelser om PETs samarbejde med andre landes efterretningstjenester.

Lad mig i den forbindelse gøre to ting helt klart:

Det er – i bogstaveligste forstand – livsnødvendigt, at vi samarbejder med fremmede efterretningstjenester, hvis vi skal komme terroren til livs.

Og heldigvis har vi allerede i dag et rigtig godt samarbejde med andre landes efterretningstjenester. Og det skal vi naturligvis bevare.

[PETs opgaver i udlandet]

Spørgeren ønsker med samrådspørgsmål J at vide, om PET (og jeg citerer spørgeren) ”må operere i udlandet med henblik på deltagelse i krig.”

Lad mig gøre det helt klart.

PET opererer – naturligvis – ikke i udlandet med henblik på deltagelse i krig. PET er en civil efterretningstjeneste. Og PETs opgave er som sådan at identificere og imødegå trusler mod Danmarks sikkerhed og mod danske interesser i udlandet.

Jeg vil også gøre en anden ting klart.

PET har ikke kun fokus på personer i Danmark. PET interesserer sig også for, hvad der sker uden for de danske grænser. Alt andet ville – som jeg også tidligere har sagt – være en utrolig naiv tilgang til terrorbekæmpelse.

Terrorismen er grænseoverskridende. Udenlandske terrorister kommer til Danmark. Og potentielle danske terrorister har tætte kontakter til udlandet.

Det er således en kendt sag, at personer bosat i Danmark har forbindelse til udenlandske terrornetværk – og i visse tilfælde ligefrem deltager i terroristers træningslejre i udlandet.

Det er også meget muligt, at nogle vil vende tilbage til Danmark og bruge – lad os kalde det – deres færdigheder til at fortsætte med terrorrelaterede aktiviteter.

Det skal PET bekæmpe. Medarbejdere hos PET arbejder løbende i udlandet. Det sker også i ekstremt risikofyldte områder. Vi skylder disse mennesker den største tak og ikke mistænkeliggørelse. De sætter deres liv og helbred på spil for Danmarks sikkerhed.

Og lad mig slå fast:

PET gør om nødvendigt også brug af kilder i udlandet. Det sker for at identificere og imødegå konkrete trusler mod Danmark og danske interesser. Og der skal ikke herske tvivl om, at dette arbejde har min fulde opbakning.

For mig er det imidlertid også væsentligt, at der fra politisk hold er fuld opbakning og tillid til dette vigtige stykke arbejde. Inden for kort tid

skal drøfte en ny lovgivning for PET. Og i den sammenhæng agter regeringen også at se nærmere på, hvordan vi kan styrke den parlamentariske kontrol i regi af Folketingets Kontroludvalg.

Det er regeringens opfattelse, at styrkelsen af den parlamentariske kontrol også bør omfatte PETs brug af civile som agenter, og at det bør ske ved at indføre en ordning, hvor Kontroludvalget modtager en udførlig underretning om PETs brug af civile som agenter.

[PETs fokus på Anwar al-Awlaki]

PET har også haft fokus på den nu dræbte al-Qaida leder Anwar al-Awlaki. Jeg håber ikke, at det kommer som en overraskelse for nogen, at PET er voldsomt interesseret i, hvad der sker i al-Qaida.

Om personen al-Awlaki kan jeg i øvrigt fortælle, at vi taler om en mand, der ideologisk har inspireret militante islamister. Hans religiøse materiale er fundet hos mistænkte i en række terrrorsager. Det gælder f.eks. terrorangrebene i London i 2005 og Times Square bomben i 2010.

Det vurderes også, at al-Awlaki har haft en væsentlig rolle i forbindelse med udviklingen af al-Qaidas målsætning om at ramme vestlige mål. Og ikke mindst har al-Awlaki i al-Qaida-sammenhæng fastholdt fokus på Danmark som mål for terrorangreb.

Med andre ord: Anwar al-Awlaki var en meget farlig mand for Danmark. Og det er personer som ham, som PET er sat i verdenen for at holde øje med.

Men jeg ønsker som sagt ikke at kommentere PETs konkrete aktiviteter, herunder i relation til f.eks. terrororganisationer som al-Qaida og deres ledere. Det håber jeg, at udvalget har forståelse for.

Men jeg vil gerne for en god ordens skyld gentage, at PET ikke opererer i udlandet med henblik på at deltage i krig. Det gælder også PETs interesse for al-Quaida. PETs fokus er at identificere og imødegå konkrete trusler mod Danmark og danske interesser.

[Afslutning]

Med samrådsspørgsmål J ønsker spørgeren også mere generelt at vide – og jeg citerer – ”hvilke regler PET arbejder under, når tjenesten opererer i udlandet, og når tjenesten i udlandet anvender civile agenter og meddelere.”

Det kan gøres kort. PET skal overholde dansk lovgivning og øvrige regler for efterretningstjenesten. Og PET skal også overholde internationale regler og konventioner.

Hvad betyder det så?

Må PET bruge agenter og meddelere i Danmark og udlandet? Svaret er ja.

Må PET betale agenter og meddelere? Svaret er ja.

Må PET samarbejde med udenlandske efterretningstjenester? Igen er svaret naturligvis ja.

Med samrådsspørgsmål N ønsker spørgeren at vide, om PET har de fornødne rammer. Og svaret er stadig ja.

Tak for ordet.

